

Naves do Metrosidero

Proxecto ampliado de usos e mecánicas de xestión

CORUÑA
PRÓXIMA

Proxecto:

Naves do Metrosidero

Proxecto ampliado de usos e mecánicas de xestión

Emprazamento:

A Coruña

Redacción:

Cooperativa estel* (estratègies sociais per al territori i els espais lliures)

Colaboracións:

Jordi Quiñonero, análise social (monoD estudio)

Verónica Méndez, tradución ao galego

Técnicas e técnicos do Concello da Coruña

Persoas e entidades asistentes aos Encontros Participativos

Equipos docentes e alumnas e alumnos participantes nas Xuntanzas Escolares

Agradecemento especial a todas as persoas que participaron nos distintos momentos do proceso de traballo, o presente documento trata de incorporar todas as súas perspectivas mantendo o obxectivo de constituír o seguinte chanzo para a posta en funcionamento das Naves do Metrosidero.

Promotor:

Concello da Coruña

Concellaría de Participación e Innovación Democrática

Decembro, 2018

Índice

Introdución	5
Cronograma.....	6
O lugar	9
Contexto territorial.....	10
Contexto administrativo	12
Contexto social.....	14
As persoas	17
Metodoloxía	19
Encontros participativos	22
Xuntanzas Centros Educativos	26
As naves	29
Síntese.....	31
Caracterización do equipamento.....	32
Programa de usos	34
Proposta de distribución	36
Proposta de xestión	38
Conclusións	43
Informe adicional.....	44

Introdución

O Concello da Coruña, a través da Concellaría de Participación e Innovación Democrática, impulsa o primeiro equipamento da cidade destinado á mocidade e co-deseñado coa propia xente moza, as entidades que traballan coa xuventude, veciñas e veciños e centros educativos nun proceso participativo de oito meses de traballo no que tamén participaron cinco técnicos municipais de diferentes áreas: participación, rexeneración urbana, culturas, mocidade e asesoría xurídica.

Unha metodoloxía de traballo innovadora na que persoas expertas, usuarias, veciñanza e técnicos municipais deseñan conxuntamente as Naves do Metrosidero, o seu Plan de usos e modelo de xestión.

A base de redacción do Proxecto ampliado de usos e mecánicas de xestión para o espazo das Naves do Metrosidero é un proceso de participación conformado por 8 encontros abertos a toda a cidadanía (especialmente a mocidade) e no que se inclúen unha representación comprometida de funcionarios e funcionarias municipais. Igualmente incorpórase ao documento a perspectiva de 39 centros educativos de Coruña, realizando sesións de traballo cos equipos docentes e colaboracións directas das alumnas e alumnos.

Na sesión de inicio do proceso participativo, realizouse unha detallada exposición técnica do que será a rehabilitación do conxunto das tres naves existentes, así como da súa contorna inmediata, entendido xa como espazo público. As naves xa teñen unhas especificacións construtivas determinadas no proxecto de rehabilitación, así que se trata de explorar e contrastar as necesidades dos equipamentos técnicos de cada unha delas. Así mesmo, o feito de incorporar os espazos exteriores ao debate, amplía as posibilidades de usos do futuro equipamento xuvenil e ábreo ao aproveitamento das zonas ao aire libre máis inmediatas e das redes veciñais comunitarias.

O contexto no que se inicia o proceso participativo, conta co firme compromiso político co proceso, o seu resultado e a súa continuidade. As posibilidades na innovación no modelo de xestión son unha das razóns principais polas que este proceso participativo é unha gran oportunidade, xa que permite promover e propoñer fórmulas de coxestión entre a administración e a cidadanía que impulsen novos xeitos de entender e usar os equipamentos e os espazos públicos.

O conxunto de encontros do proceso participativo realizáronse entre os meses de abril e decembro de 2018, cunha frecuencia dun encontro participativo por mes. As xuntanzas con centros educativos axustáronse a dispoñibilidade dos equipos docentes no mesmo lapso de tempo

Todo isto produciuse de xeito simultáneo á realización das obras de rehabilitación e acondicionamento das Naves, atendendo aos condicionantes destas circunstancias, pero co compromiso de implementar as propostas e determinacións que o Proxecto ampliado de usos e mecánicas de xestión indique.

Cronograma

Os encontros participativos organizáronse en tres fases:

A fase inicial (abril de 2018)

O quilómetro cero do proceso participativo, serviu para realizar a presentación de inicio e poñer en contexto a todas as persoas participantes, explicando claramente como se van a desenvolver os distintos encontros e de que modo as achegas cidadás vanse a reflectir no documento final. Contrástanse coas persoas participantes os estudos previos para orientalas nos temas de discusión, expoñendo de xeito didáctico, entre outras cousas, as propostas de procesos participativos previos (Participadoiro Xuventude, por exemplo), a relación de entidades e cidadanía que se convoca aos encontros, un mapa de equipamentos e espazos de mocidade da cidade,...

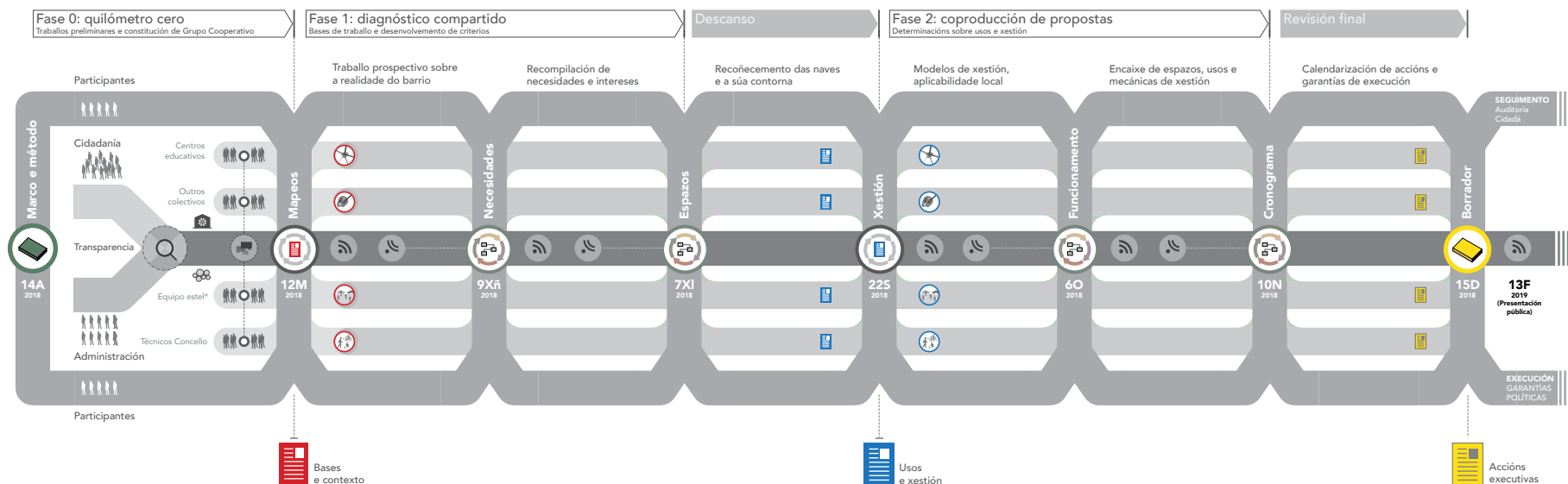
A fase 1 (de maio a xullo de 2018)

O diagnóstico compartido serve para identificar colectivamente as necesidades da mocidade, valorar os recursos dispoñibles para abordalas e identificar cales deles teñen cabida nas Naves do Metrosidero. Nos encontros, trabállase en escalas progresivas de comprensión e intereses; isto é, primeiro fábase dos recursos e necesidades da mocidade en A Coruña como cidade, despois identifícanse as oportunidades que hai nos barrios onde se sitúa a Antiga Comandancia de Obras e, finalmente, vincúlanse as necesidades da mocidade e as oportunidades detectadas a espazos específicos das Naves do Metrosidero e á súa contorna.

A fase 2 (de setembro a decembro de 2018)

Durante a coprodución de propostas, en base ao traballo da fase anterior, realízanse e débense as propostas que teñen que ver cos usos do equipamento e co xeito de xestionalos. Débese caracterizar o equipamento e definir con detalle que actividades teñen cabida e de que xeito a mocidade vai poder usalo. A partir de aí, poderase debater sobre como se organizan e como se xestionan, abrindo a porta a modelos innovadores de xestión compartida entre a administración e a cidadanía. Esta fase pecharase cun último encontro de devolución ás participantes, expoñendo as conclusións e contribucións xeradas durante o proceso participativo, e explicando de que xeito se incluírán no documento final.

REDACCIÓN COLECTIVA DO PROXECTO AMPLIADO DE USOS E MECANISMOS DE XESTIÓN

Abril 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Maio 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Xuño 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Xullo 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Agosto 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Setembro 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

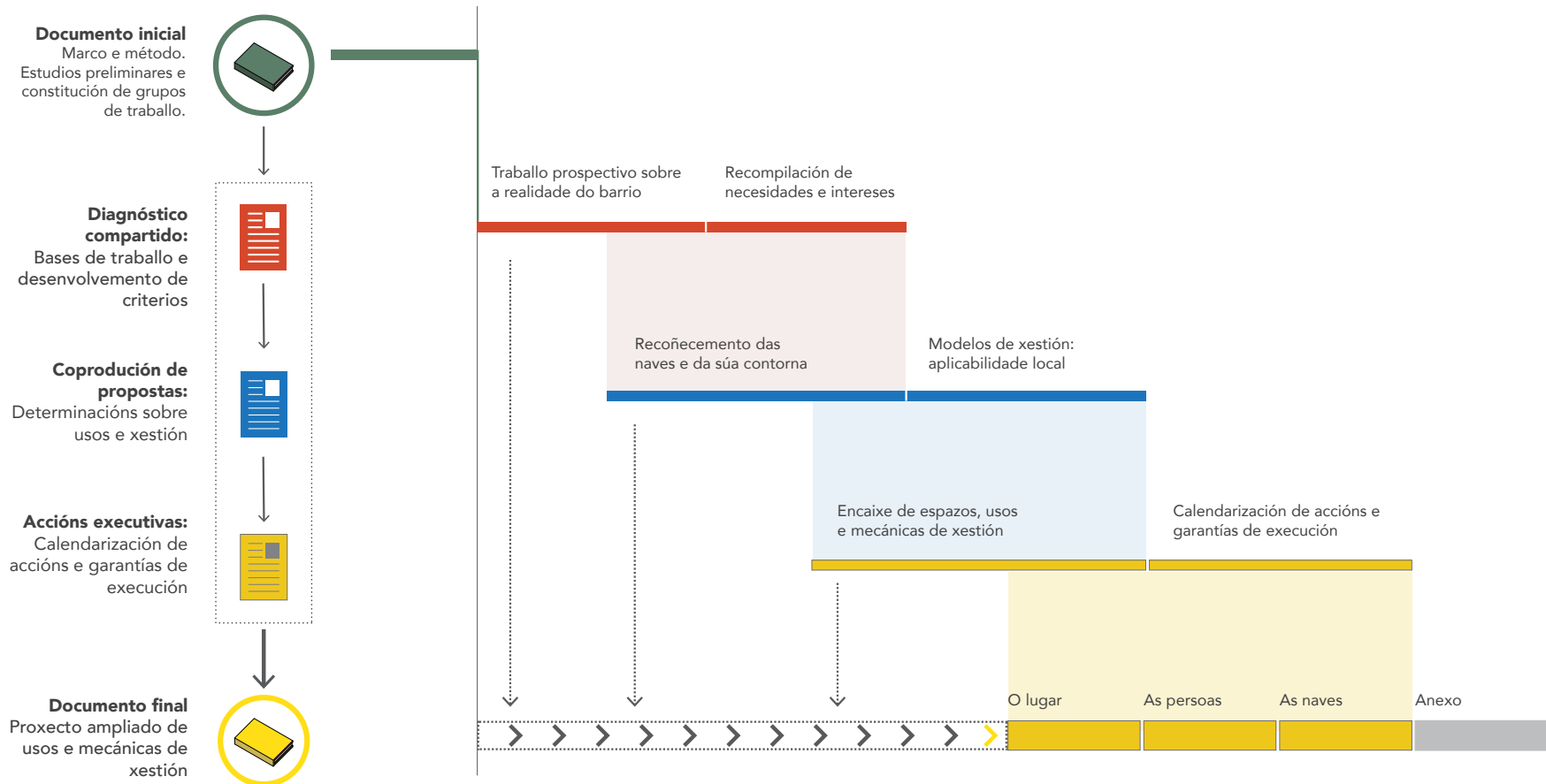
Outubro 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Novembro 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Decembro 2018						
L	M	Mc	X	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Xaneiro 2019						
L	M	Mc	X	V	S	D
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Febreiro 2019						
L	M	Mc	X	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

O documento constrúese partindo dos encontros participativos programados e pautados nas tres fases descritas. Ademais, incorpora a perspectiva directa de mozos e mozas que participaron nas Xuntanzas con Centros Educativos, o criterio das técnicas e dos técnicos do Concello en reunións e deliberacións propias e as conclusións de interlocucións realizadas co tecido asociativo da cidade de A Coruña.

As distintas perspectivas, criterios e conclusións van construíndo progresivamente este Proxecto ampliado de usos e mecánicas de xestión, en 3 capítulos: O LUGAR, onde se contextualiza o proxecto a nivel territorial, administrativo e social; AS PERSOAS, onde se relatan e describen as achegas de todas as persoas participantes nos encontros, Xuntanzas con Centros Educativos, reunións e interlocucións; e finalmente, AS

NAVES, onde se describe o resultado de todo o traballo realizado, e polo tanto, as determinacións sobre usos e xestión que se consensuaron e decidiron.

O lugar

Contexto territorial, administrativo e social do proxecto das Naves do Metrosidero

Contexto territorial

A Coruña é unha cidade atlántica, diversa e plural. Unha cidade singular que hoxe, a través das políticas de proximidade, dá resposta ás necesidades das persoas que viven, traballan e pasan o seu tempo de lecer no conxunto da área metropolitana. No caso que nos ocupa, son políticas dirixidas a reducir a desigualdade, e garantir o dereito á cidade.

Dentro deste marco e desta maneira de entender a cidade, nace este proxecto das Naves do Metrosidero. Trátase de poñer as condicións para que a mocidade da Coruña, e por extensión, da nosa área metropolitana, poida atoparse, compartir, intercambiar, experimentar, producir, aprender e emprender nun espazo de referencia coas características que precisa para sentirse cómoda. Un espazo para estar xuntas e poder desenvolverse a nivel persoal e colectivo.

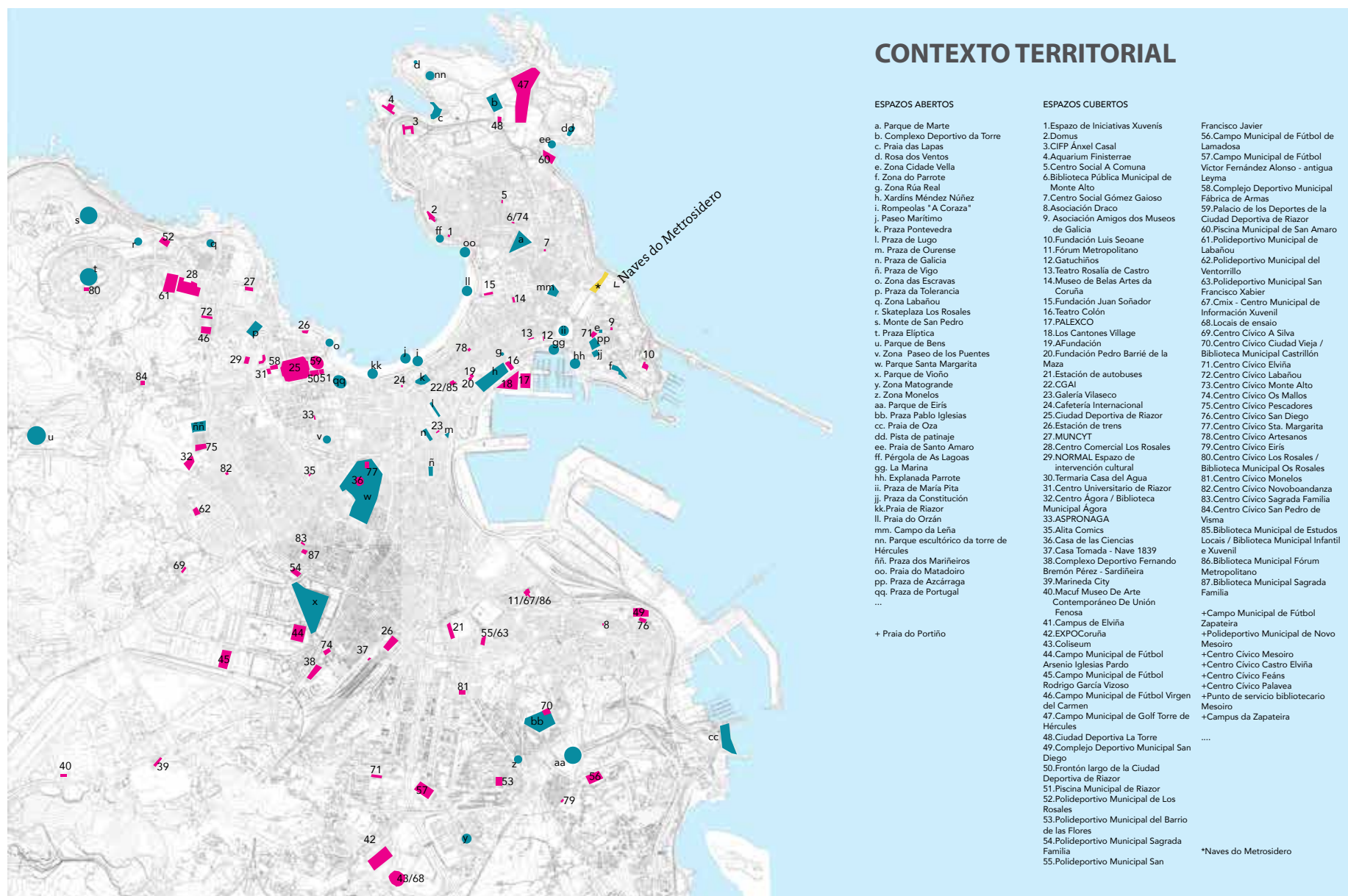
Partindo da mocidade coruñesa como o principal colectivo beneficiario deste novo equipamento, as Naves do Metrosidero, a realidade desde a cal ten sentido contextualizar o presente proxecto é a dos recursos públicos da cidade vinculados á mocidade. Os espazos existentes no territorio que supoñen un apoio ao tempo de lecer, aos anhelos, ao crecemento, ás relacións, ao coñecemento do medio,... das persoas novas na Coruña. É relevante facer a distinción entre

espazos abertos e espazos cubertos, pois son estes últimos un dos recursos máis escasos do territorio: os espazos públicos non programados que están protexidos das inclemencias do clima atlántico.

Os mapeos de espazos municipais que se incorporan neste documento construíronse a partir da información acumulada progresivamente, partindo da información con que xa conta o Concello, e engadindo aqueles elementos que se recompilaron nos encontros do presente proxecto participativo.

A nivel urbano, a localización das Naves do Metrosidero, segue sendo igual de estratéxica que nas súas orixes militares: un terreo conectado directamente con Cidade Vella a través das rúas e portas da muralla que se abren ao leste, que se erixe en atalaia sobre o Paseo Marítimo, e polo tanto sobre a Ensenada dos Pelamios e a Ría da Coruña.

A relación urbana con Cidade Vella que podería prover o Acuartelamento de Atocha lese como unha oportunidade (de medio ou longo prazo), na mellora do sistema de espazos públicos (abertos e cubertos) que A Coruña debe seguir tecendo. Pola contra, o vínculo cara a Ría dificilmente se entende dun xeito físico ou funcional, senón máis ben paisaxística, visual e ambiental.

Mapeo de espazos urbanos recoñecidos como recursos municipais para a mocidade.

Contido elaborado polas persoas asistentes aos encontros do proxecto Naves do Metrosidero, baseado nos contidos elaborados previamente pola mocidade que participou nos "Participadoiros".

Contexto administrativo

O complexo da Comandancia Militar de Obras, propiedade do Ministerio de Defensa ata principios do 2018, ocupa unha parcela de 5.000 metros cadrados comunicada tanto coa rúa Veramar como coa Avenida de Metrosidero e adxacente co Paseo Marítimo e o equipamento coñecido socialmente como A hípica.

Actualmente a parcela das Naves do Metrosidero e os edificios situados na mesma son de propiedade municipal. O solo está clasificado no Planeamento como espazo libre, zonas verdes e os edificios como equipamentos dotacionais.

As obras que se están a executar están a rehabilitar 3 dos 5 edificios que forman parte do complexo, para os dous restantes estase a elaborar un anteproxecto de rehabilitación que os poida poñer en valor no futuro.

Estes 3 edificios configuran un novo equipamento público e cidadán que, ademais de dar servizo a un colectivo específico, dinamizaría toda a contorna. Esta incorporación aos recursos públicos dun novo espazo urbano debe ser conducida pola administración, que, aínda que abre as condicións de usos e xestión mediante o proceso participativo descrito neste documento, segue sendo a garante da súa efectividade. De que o equipamento e a súa contorna se convertan e se manteñan com o un espazo para toda a cidadanía priorizando, neste caso, á mocidade.

Obras de rehabilitación das Naves do Metrosidero.

Fotografia antiga da Comandancia de Obras.

Contexto social

Na Coruña viven hoxe 41.294 mozos e mozas entre 11 e 30 anos, aproximadamente un 17% da poboación total, que ascende a 243.978 habitantes. Unha porcentaxe moi semellante á do conxunto da área metropolitana, onde a poboación máis nova suma 67.439 das 410.486 que a habitan segundo os datos do INE en 2017. Na Universidade da Coruña, o maior equipamento educativo da contorna, con campus e facultades repartidas en distintos concellos, contábamnos no pasado curso (2017-2018) con 14.767 alumnos e alumnas.

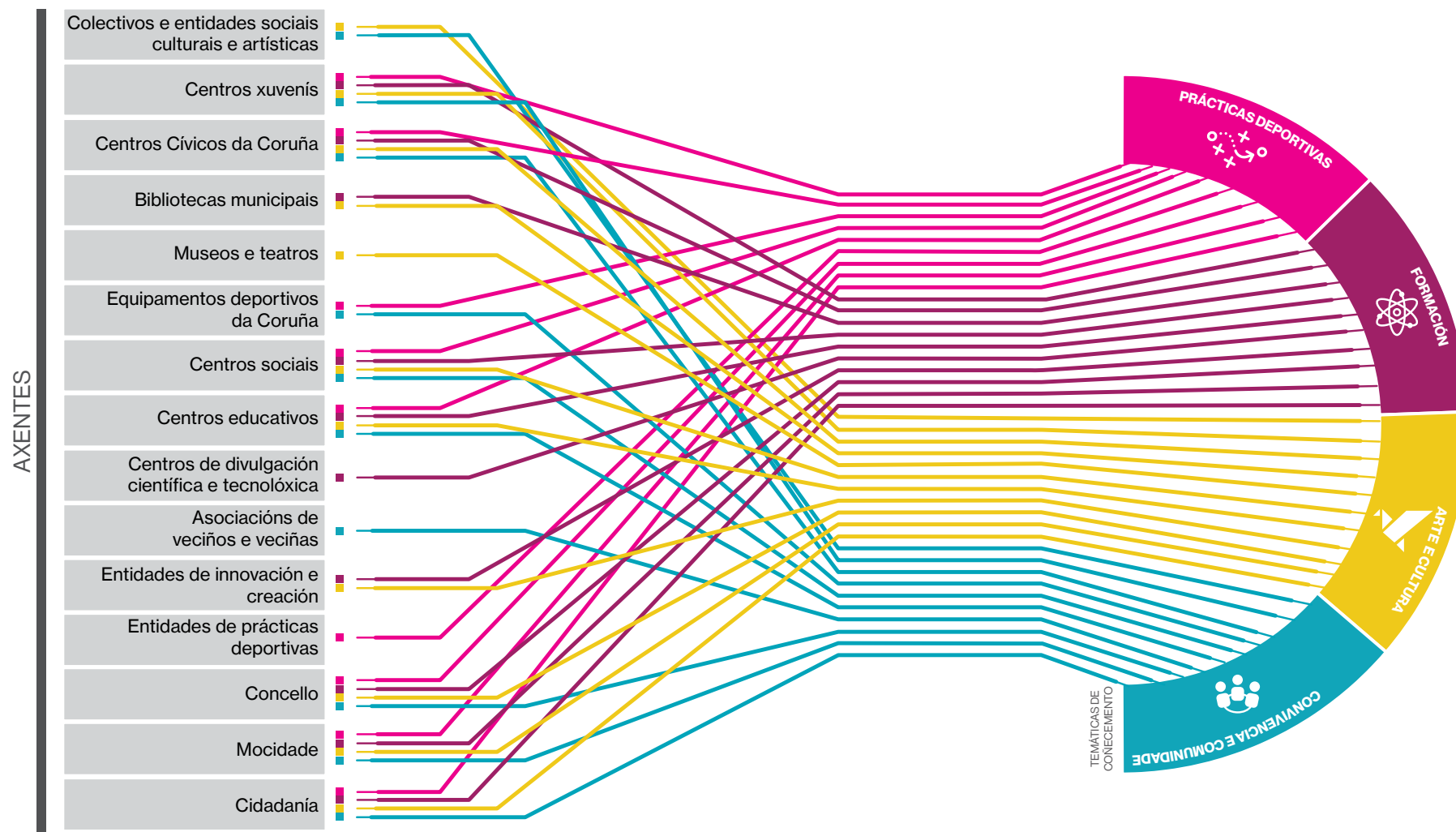
Galicia, a piques de baixar oficialmente dos 2,7 millóns de habitantes, perde miles de mozos e mozas cada ano. A transformación da nosa pirámide poboacional é dramática: a súa base reduciuse practicamente á metade nos últimos trinta anos. O estancamento demográfico, a falta de oportunidades e as dificultades para o sostemento da vida afectan especialmente á poboación entre 20 e 35 anos, e a nosa área metropolitana non é allea a este fenómeno. Na cidade, hoxe, as persoas maiores de 64 anos duplican ás menores de 16.

A mocidade precisa políticas públicas específicas e transversais. Precisa equipamentos, acompañamento e recursos para procurar solucións integrais aos grandes

retos aos que se enfrenta en todos os ámbitos da vida. O goberno municipal da Coruña leva anos realizando espazos de participación coa mocidade para escoitar e debater con eles e con elas cales son as súas preocupacións, as súas necesidades e prioridades.

O antigo complexo da Comandancia Militar de Obras pode ser un lugar para estar, coñecerse e recoñecerse, sentirse parte, crear e desenvolver colectivos en torno aos mesmos intereses, activar a sociedade civil dende diferentes ámbitos de coñecemento, organizar programas, proxectos e actividades, colaborar con outras persoas e entidades, investigar e descubrir outras formas de coñecemento, investigación, socialización e ocio.

No presente proxecto, non se parte pois de cero, senón que se diseña un proceso de traballo participativo no contexto social actual. Incorpóranse as perspectivas que xa levan tempo recompilándose, e engádense as complementarias, priorizando o contraste coas áreas técnicas do Concello que se vinculan ao proxecto, e a incorporación das opinións e propostas directas das persoas usuarias do futuro equipamento: a mocidade. A organización destes aportes planifícase segundo as temáticas de coñecemento e usos que se prevén nas Naves do Metrosidero.

Relación de categorías de axentes vinculadas ao presente proxecto segundo as temáticas previstas nos posibles usos das Naves do Metrosidero.

Contido elaborado polas persoas asistentes aos encontros do proxecto Naves do Metrosidero, baseado nos contidos elaborados previamente pola mocidade que participou nos "Participadoiros".

As persoas

Proceso participativo no proxecto das Naves do Metrosidero

Metodoloxía

Un proceso destas características implica necesariamente ao seu contexto urbano e relaciónase coa definición de equipamentos e políticas públicas locais. Por isto debe recoñecerse a contorna en que se encaixa e os servizos existentes en dita contorna. Nun proceso participativo, isto pasa necesariamente por coñecer o xeito en que a xente percibe e usa esa contorna, que cousas funcionan, que cousas non, para a partir de aí, poder tomar decisións efectivas respecto ao uso de recursos públicos, compartidas coa xente, e con retorno social. As perspectivas que se suman estrutúranse a partir dos encontros participativos abertos regulados, incorporando a perspectiva directa da mocidade e os criterios dos equipos docentes de distintos centros educativos.

Encontros participativos regulados.

Para os encontros participativos, como proceso completo, establecemos os seguintes obxectivos:

- Diagnosticar a contorna urbana e os equipamentos públicos, os seus usos e o seu nivel de aceptación por parte da cidadanía.
- Obter da cidadanía unha capa de información sobre diagnóstico e propostas de usos e xestión das Naves do Metrosidero.
- Fomentar unha reflexión crítica sobre os condicionantes urbanos e espaciais que garantan unha boa toma de decisións.
- Explorar as posibles vías de xestión innovadora do equipamento resultante, baseadas na reflexión e posibilidades da rede implicada.
- Chegar a un consenso e compartir unha proposta colectiva final sobre usos e xestión para o recinto das Naves do Metrosidero.

Para poder levar adiante este proceso, é moi importante definir claramente a rede de entidades e persoas a implicar. Deste xeito establecemos unha estrutura participativa tan coherente e significativa como foi posible. Evitamos o uso do concepto “representatividade” xa que estamos definindo unha mostra cualitativa de traballo, que se guía mellor por canto de significativos son os axentes implicados dentro do tema que desenvolve o proceso.

Con esta rede definida estableceuse unha estrutura de participación que, ao ser este un proceso con percorrido temporal longo, requírese que sexa o máis estable posible e defina un grupo base que participe en cantas máis accións mellor. Este grupo iría máis aló dun grupo motor, xa que é un proceso pre- deseñado pola administración cunhas pautas moi claras de encontros, e centraríase máis nun GIAP (Grupo de Investigación Acción Participativa). Isto non quere dicir que durante o proceso non se poida acabar establecendo un Grupo Motor, de feito será necesario definir un grupo que forme parte do seguimento, en forma de comisión compartida coa administración e as técnicas e técnicos responsables do desenvolvemento do equipamento.

Este traballo cun grupo estable non implica que non poida haber xente que apareza e desapareza, pero ao ser un proceso acumulativo en canto a reflexión e resultados, no que cada acción baséase en resultados da seguinte, é interesante a existencia dese grupo compacto. Pode ocorrer que no formato que se propón queden fóra algúns sectores concretos dos cales se necesita información. Estes negos na mostra, que provocan saturación no discurso dos presentes ou fundamentos estereotipados dos ausentes, resólvense con accións ad hoc que buscan a información que falta e que se sabe relevante.

A nivel de definición metodolóxica, o proceso céntrase no contexto da IAP e do “diálogo de saberes” como xeito de equilibrar as diferentes posicións expertas sobre a temática a tratar e establecer posicións de consenso baseadas no recoñecemento mutuo. A un nivel máis conceptual, o proceso encaixa nas concepcións do deseño social e o co-deseño, sobre todo á hora de establecer un sistema de usos e xestión, ao pretender basear ese sistema nas necesidades, percepcións e capacidades da rede implicada.

Táboa síntese de todas as achegas e resultados do proceso de traballo.

	Marco e método	Mapas	Necesidades	Espazos	Usos	Xestión	Consenso	Devolución
Información adicional								
Outros colectivos								
Participadoiro								
Administración								
Centros Educativos								
Dinámica								
Escala								
Obxectivo								
Resultados								
Documentos								

Proxecto ampliado de usos e mecanismos de xestión

Proxecto ampliado de usos e mecanismos de xestión

Encontros participativos

A base do proceso de traballo foron os 8 encontros participativos levados a cabo entre abril e decembro de 2018 (o seu desenvolvemento e conclusións expóñense pormenorizadamente no Anexo do presente documento). A fase inicial puxo o contexto, e serviu para aglutinar e fidelizar persoas do barrio, entidades xuvenís, asociacións de veciños e veciñas, técnicas e técnicos municipais,... que participaron de forma estable e continuada, acompañando o desenvolvemento do diagnóstico e das propostas que se resumen a continuación.

Diagnóstico compartido

Os primeiros catro encontros (entre abril e xuño de 2018) deseñáronse metodoloxicamente para obter un diagnóstico compartido sobre o que realizar propostas de funcionamento. A continuación relátase a síntese destas catro sesións participativas.

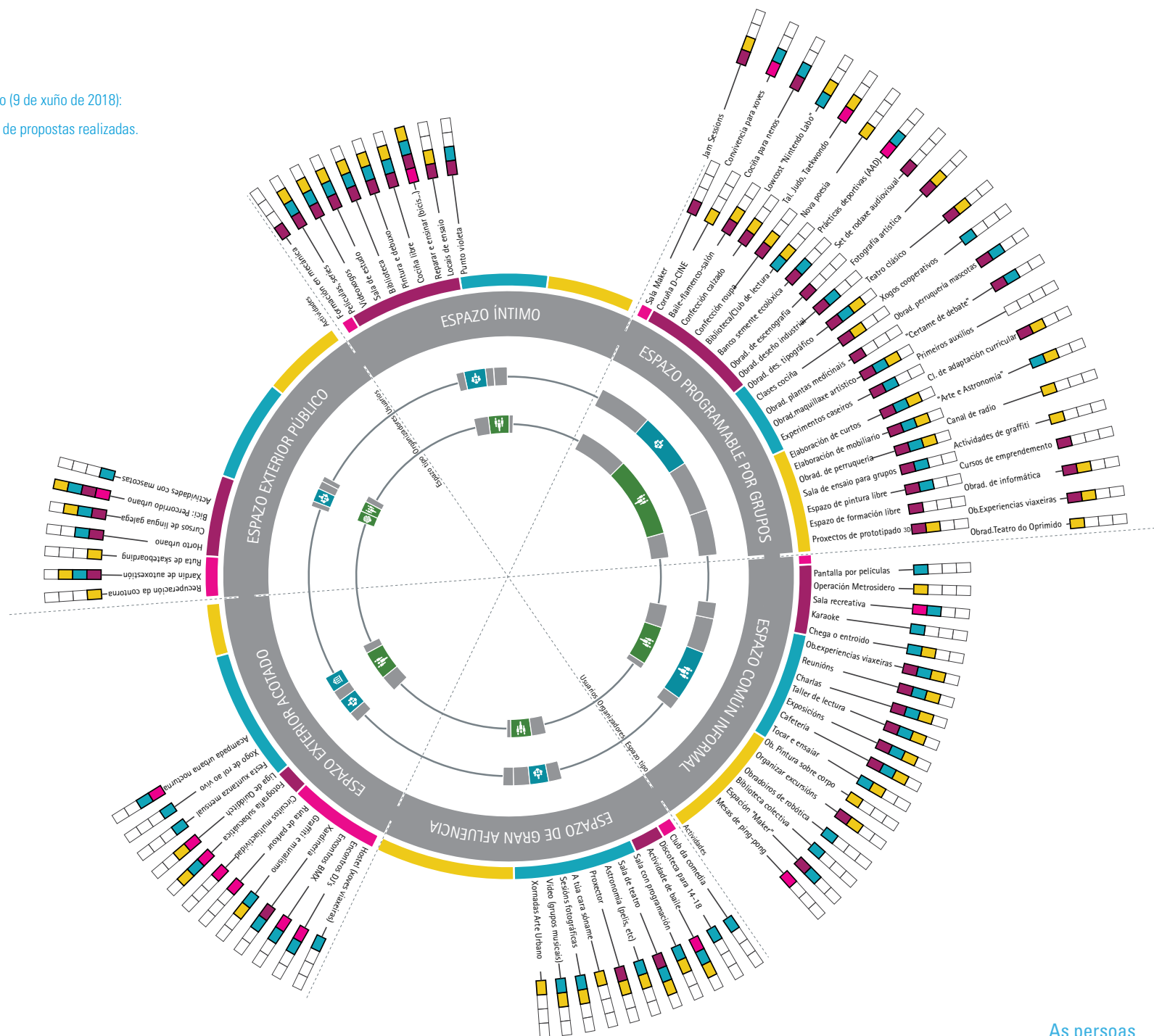
O discurso colectivo que se foi consolidando durante o proceso, albisca o equipamento xuvenil das Naves do Metrosidero principalmente como un punto de encontro. Ábrese a perspectiva de que as naves sexan máis lugares de facilitación e capacitación da mocidade para facer realidade os seus propios proxectos e intereses, e menos espazos con programación pechada e espírito “tallerista”.

O equipamento constitúe unha oportunidade en si mesmo, pero tamén en relación á súa contorna inmediata e ao seu contexto urbano (o punto de confluencia de diversos barrios). Concíbese como un espazo aberto e recoñécese a necesidade de incorporar perfís de persoas mozas o máis diversas posible, tanto ao futuro equipamento como ao propio proceso de concepción.

Recoñécese a necesidade de que as Naves sexan fundamentalmente espazos públicos de uso libre pero cubertos, para poder ser utilizados independentemente do tempo ou do clima do momento. Na vocación de autoorganización dos usuarios e usuarias, toma importancia a experimentación, a aprendizaxe, e a incorporación progresiva da mocidade nas estruturas de coexistión do propio equipamento.

É importante concibir as Naves do Metrosidero como un espazo necesario e referente, pero non suficiente para albergar todos os intereses expresados. A vontade de actividades ou proxectos colectivos non debe esquecer espazos e ferramentas que acollan intereses individuais, que non necesariamente teñen que compartirse cun grupo máis amplo.

Infografia de síntese de todas as fichas de propostas realizadas.

Coproducción de propostas

Nos últimos catro encontros (entre setembro e decembro de 2018), o obxectivo é realizar, compartir e validar de xeito conxunto a proposta de funcionamento do equipamento. A continuación relátase a síntese destas catro sesións participativas.

A identificación e caracterización dos espazos existentes propón unha distribución de usos ao redor das tres futuras naves rehabilitadas. Máis que usos perfectamente delimitados, recoñecéronse os “xeitos de estar” nas naves do Metrosidero, que promovan a experimentación entre as persoas mozas usuarias, a modo de laboratorio vivo de experiencias de coexistión. Sería un modelo de coexistión progresivo e regulable, é dicir, que en función do éxito das experiencias, funcionaría con máis ou menos autonomía para as persoas usuarias e con máis ou menos control por parte do Concello.

O equipamento debe responder ás distintas escalas de influencia: cidade, barrio, contorna e naves e, no seu papel de referente, ter a capacidade de distribuír os intereses ou propostas das persoas mozas nos seus propios espazos, ou re- dirixilas aos recursos con que conte a rede municipal (non simplemente derivando, senón facilitando a canalización de ditos intereses). A administración é quen debe garantir

estas formulacións, de modo que durante a posta en funcionamento e a curto prazo, debe tomar o liderado da xestión, pero ao mesmo tempo garantir os espazos de crecemento e capacitación de entidades e mocidade a título individual. A medio e a longo prazo, poderá ser unha comunidade de usuarios e usuarias dinámica e cohesionada a que lidere a xestión do equipamento, tomando a administración un papel puramente técnico, case diluíndo a súa presenza no día a día das Naves do Metrosidero.

O Metrosidero (tanto a contorna como as naves) debería funcionar como un espazo público sometido á condición de “uso común xeral”: un espazo de uso e goce libre e gratuíto. Require dunhas condicións de convivencia (reglas cívicas), e resérvase un espazo (unha parte da nave pequena) destinado á xestión e ao punto da “Rede de Información Xuvenil”. Unha vez se consolide o libre uso e desenvolvemento das súas actividades, e en función da cohesión da comunidade de persoas usuarias, poderase recoñecer unha asemblea de xestión.

Esquema resumo da asistencia aos encontros participativos abertos.

Xuntanzas Centros Educativos

Dentro do Proceso Participativo de Naves do Metrosidero leváronse a cabo unha serie de xuntanzas cos equipos directivos dos centros educativos e centros aglutinadores de persoas mozas da cidade da Coruña coa intención de facelos partícipes deste proceso, tanto aos propios equipos directivos como tamén, e de xeito prioritario, ao alumnado dos centros. Entre maio e decembro de 2018 realizáronse un total de 39 xuntanzas con distintos centros educativos.

O obxectivo das xuntanzas foi que a Concelleira de Participación e Innovación Democrática trasladara información de xeito directo e persoal dun proxecto de cidade tan relevante para a mocidade como As Naves do Metrosidero. Un proxecto demandado durante estes tres últimos anos pola mocidade da cidade a través de procesos de traballo e participación coa mocidade como os Participadoiros.

Dentro desas xuntanzas trasladouse información sobre o proxecto inicial do Concello da Coruña para as Naves do Metrosidero, sobre o proceso participativo e os encontros presenciais, entregáronse unha serie de materiais para poder participar e facer achegas dende os centros e cartelería para difundir os encontros. Ademais aproveitáronse as xuntanzas para dar información sobre outros programas relacionados coa área de Mocidade.

Derivado das xuntanzas mantidas, extraemos a seguinte información que trasladan as direccións dos centros educativos da cidade:

- Os centros educativos interésanse polo proxecto e pola forma en que se planifica. Apoian a iniciativa ao parecerlles relevante que existan este tipo de espazos na cidade. Consideran que hai un déficit de espazos de este tipo nos que a mocidade sexa o público obxectivo e nos que se interpele directamente a mozas e mozos para a definición dos usos dos espazos.
- Consideran que debe ser un espazo polivalente, aglutinador e diverso. Con espazos grandes que poidan dividirse pero que non condicionen usos buscando a flexibilidade e a adaptabilidade do espazo a unha mocidade cambiante.
- Para poder ter unha percepción real do espazo, nas xuntanzas, os centros achegan o interese a visitar os espazos cando sexa posible.
- Vendo a complicación que pode supoñer participar os sábados nos encontros mensuais, achegan a opción de traballar nos centros cos grupos de mozas e mozos e enviarnos en diferentes formatos o resultados do seu proceso interno. Pídenos ter un soporte guía co que poder trasladar e recoller a información.
- Teñen interese en usar o espazo das Naves do Metrosidero polas mañás para a realización de actividades do centro educativo: clases de educación física nas que incluír os deportes alternativos, actividades puntuais, encontros do centro, realización de macro talleres, etc.
- Desde os centros vencellados á educación artística, artes e oficios, etc... propoñen o deseño interior dalgún dos espazos (nalgunha das aulas de deseño) e o deseño e creación do mobiliario interior e/ou exterior por parte do alumnado dos centros.
- Todos os centros solicitan que os manteñamos informados durante o proceso e poder ter os resultados do mesmo unha vez finalice.
- Agradecen a proximidade do concello e a forma ao achegarse a cada centro para presentar un proxecto de cidade aberto do que poder ser partícipes todas e todos.

**CENTROS PÚBLICOS
EDUCACIÓN PRIMARIA**

CEIP CIDADE VELLA
CEIP ZALAETA
CEIP VÍCTOR LÓPEZ SEOANE
CEIP SANJURJO DE CARRICARTE
CEIP EUSEBIO DA GARDA
CEIP EMILIA PARDO BAZÁN

**CENTROS PÚBLICOS
EDUCACIÓN SECUNDARIA**

IES DURMIDEIRAS
IES MENÉNDEZ PIDAL
IES RAFAEL DIESTE
IES SALVADOR DE MADARIAGA
IES AGRA DO ORZÁN
IES PUGA RAMÓN
IES URBANO LUGRÍS
IES MONTE DAS MOAS
IES ELVIÑA
IES FERNANDO WIRTZ
IES MONELOS
IES OTERO PEDRAYO
IES EUSEBIO DA GUARDA
IES SARDIÑEIRA

**FORMACIÓN PROFESIONAL
(CENTROS PÚBLICOS)**

CIFP CALVO SOTELO
CIFP ÁNXEL CASAL
CIFP PASEO DAS PONTES
CIFP SOMESO
ESCOLA DE IMAXE E SON

**CONCERTADOS E PRIVADOS
DE EDUCACIÓN PRIMARIA E
SECUNDARIA**

CPR SANTO DOMINGO
CPR MARISTAS
CPR LICEO LA PAZ
CPR GRANDE OBRA DE ATOCHA
CPR SALESIANOS
CPR ESCOLAPIOS - CALASANZ
CPR CALASANCIAS
CPR COMPAÑÍA DE MARÍA
CPR ESCLAVAS
CPR HOGAR DE SANTA
MARGARITA

**OUTROS CENTROS
EDUCATIVOS**

ESCOLA OFICIAL DE IDIOMAS
ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA
CONSERVATORIO DE DANZA
EASD PABLO PICASSO

As naves

Caracterización, usos e xestión das Naves do Metrosidero

Síntese

A proposta que se desenvolve neste apartado trata de sintetizar toda a información tratada durante os encontros participativos das Naves do Metrosidero e a recibida das xuntanzas levadas a cabo cos centros educativos. Así mesmo, debe terse en conta a documentación dispoñible respecto do proxecto de rehabilitación, e a información e interacción cidadás desenvolvidas en paralelo a ditos encontros.

De todo este traballo propónse unha conceptualización do equipamento xuvenil en cuestión. O esforzo de síntese propón un relato inclusivo de todas as visións aportadas no proceso, para a partir del poder definir ao máximo os usos e o programa arquitectónico das naves, así como unha proposta de grupos e estruturas de xestión.

O relato de conceptualización utiliza unha metáfora baseada nas interaccións e relacións que as persoas mozas poderían ter ao facer uso do equipamento. A intención é expoñer a proposta de funcionamento do equipamento dun xeito pedagóxico, e non necesariamente asociar a metáfora á identidade das

Naves do Metrosidero.

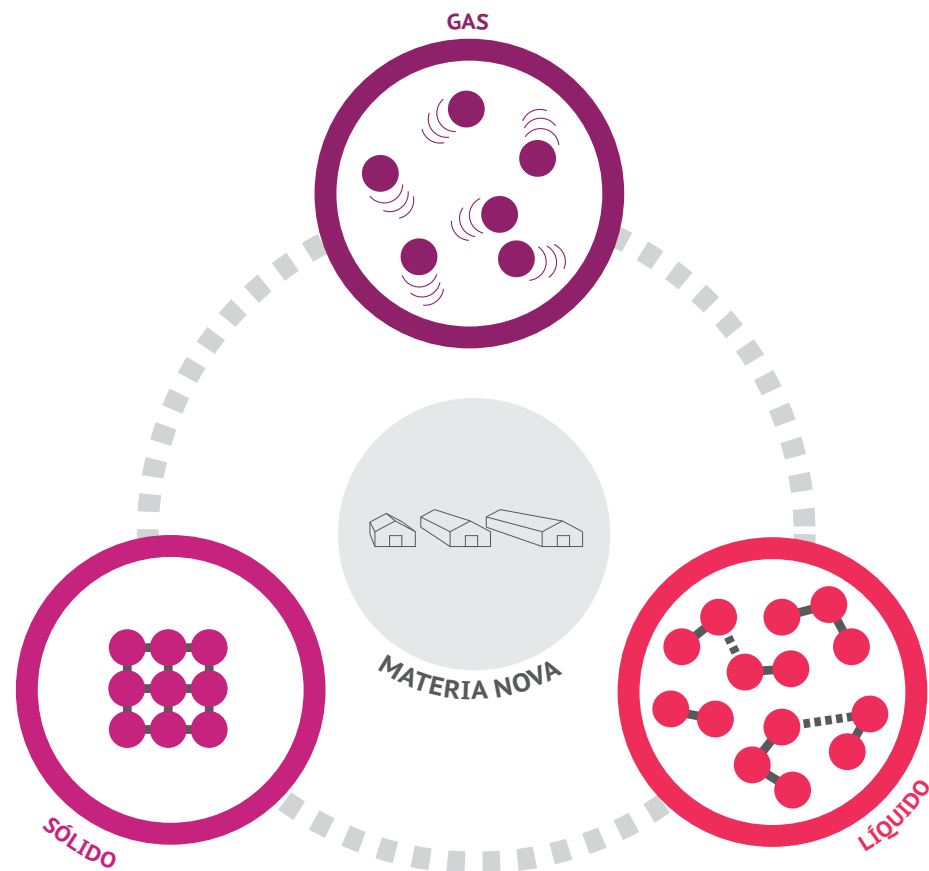
A partir do concepto (caracterización do equipamento), propóñense unhas necesidades espaciais xenéricas (programa de usos), que ao final do capítulo asóciense de xeito directo sobre os espazos dispoñibles no contexto socioterritorial dado (proposta de distribución).

Caracterización do equipamento

As Naves do Metrosidero son un lugar de encontro da mocidade coruñesa que teña intereses e inquietudes que desenvolver ou compartir colectivamente. Un conxunto de espazos e recursos que faciliten a canalización deses intereses para transformalos a curto, medio ou longo prazo nunha actividade, acción ou proxecto colectivo significativo.

As Naves do Metrosidero son o lugar referente onde as persoas mozas poden simplemente estar, pasar o tempo, realizar as actividades que non teñen un espazo habilitado ou lexitimado na rúa, no barrio ou na cidade, coa vocación (pero non a obriga) de transformalas en proxecto propio, colectivo ou comunitario, e que poidan despregalo incluso máis aló do propio recinto das naves.

É un equipamento cuxa materia prima é a mocidade, e o que ocorra nel depende do estado e enerxía relacional deles e elas. En función dos vínculos que se creen entre as persoas usuarias (as forzas de unión das partículas da materia), proponse unha metáfora inspirada nos estados de agregación da materia: sólida, líquida e gasosa. Esta explicación, debe entenderse simplemente como un xeito de conceptualizar a caracterización do edificio en canto a usos e xestión.

Estado sólido

Refírese a un xeito de estar organizado e coordinado de xeito solvente, independentemente do grado de heteroxeneidade do grupo, e cun alto recoñecemento de representatividade ou liderado. Unhas relacións entre persoas o suficientemente directas e estables como para tomar decisións dun xeito áxil, mediante mecanismos de funcionamento ordinarios, e con capacidade para xerar mecanismos extraordinarios. Correspóndese cos espazos e recursos relacionados coa xestión global.

Estado líquido

Refírese a un xeito de estar no cal as persoas vincúlanse para realizar unha actividade en grupo. Estes grupos, máis ben homoxéneos, teñen unha resonancia particular, que lles permite compartir un obxectivo en común e poñer medios e vontade para conseguilo. Correspóndese con espazos e recursos relacionados coa programación (ou o acordo directo) de usos dun espazo colectivo específico, a promoción de proxectos temporais,... Estes deben facilitar a realización de actividades significativas para a mocidade.

Estado gasoso

Refírese á concepción do lugar como un punto de encontro espontáneo, vinculado aos intereses e ás necesidades de espazos e recursos máis directas. As relacións entre persoas que comparten este xeito de estar non requiren unha compatibilidade especial, cada individuo ou colectivo pode estar facendo cousas distintas, sen máis proxección ou ansia. Correspóndese cos espazos e recursos non xestionados mediante órganos formais, é dicir, espazos de uso libre. Estes, deben facilitar a exploración de intereses propios.

A convivencia destes tres estados “relacionais” facilitará a xeración de itinerarios (espontáneos) de capacitación na xestión. Isto promoverá, progresivamente, as habilidades necesarias para liderar ou levar a cabo proxectos propios e complexos, máis aló dos condicionantes e espazos definidos a priori. Novas iniciativas que puidesen xurdir do propio funcionamento do equipamento: novos espazos, novos colectivos (ou cooperación entre colectivos existentes), proxectos transversais,...

Para iso, terán unha especial relevancia os estados intermedios (espazos e recursos de convivencia), posto que son os lugares de recoñecemento mutuo entre axentes diversos, entre a administración e os cidadáns, entre grupos formais e informais, entre modelos organizativos, entre intereses distintos, e o que é máis importante, son os lugares de xestión de proxectos novos xurdidos da enerxía relacional que sexa capaz de xerar o equipamento e a súa materia prima: a materia nova.

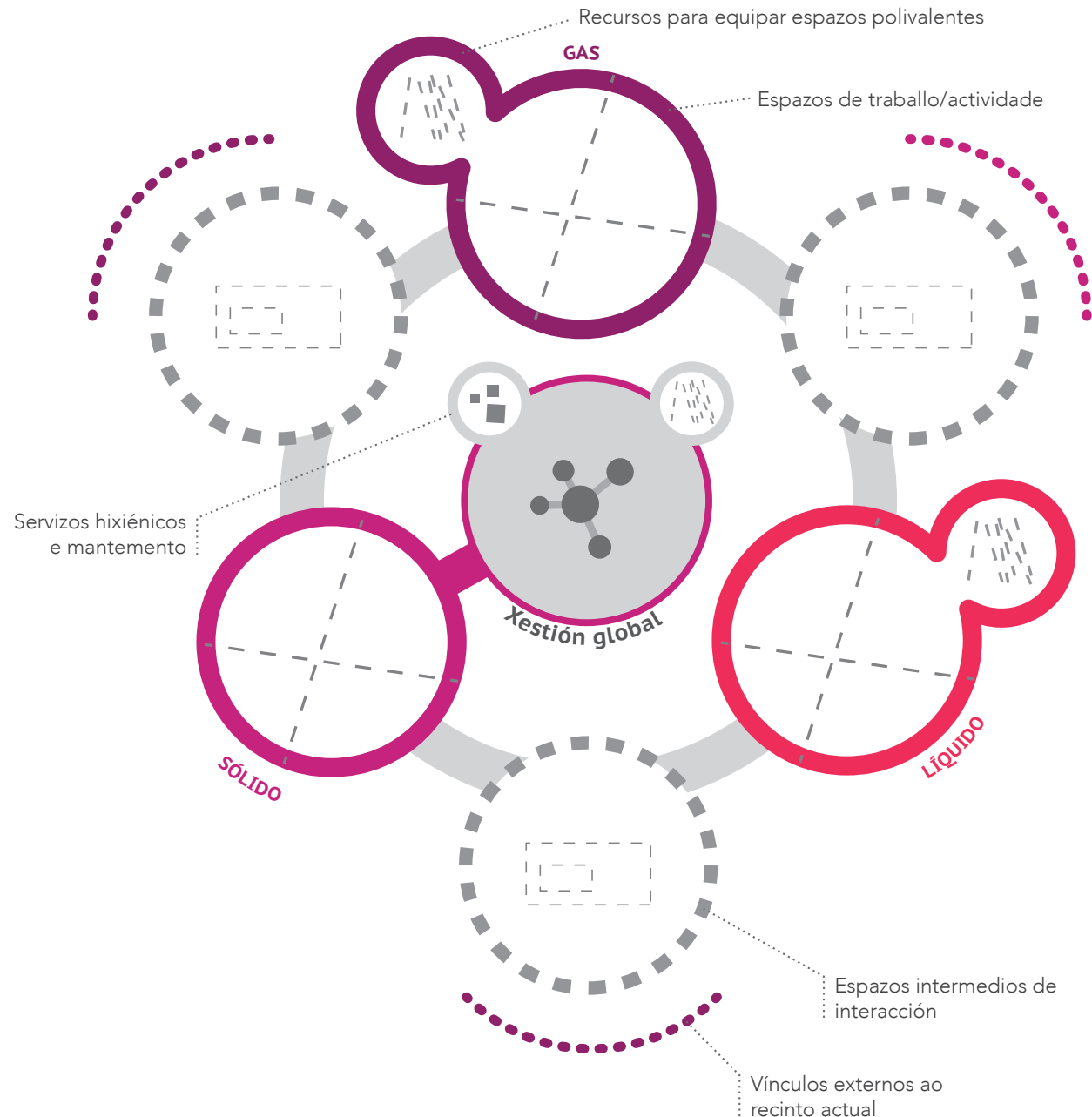
Programa de usos

O programa de usos defínese a partir dos estados relacionais mencionados. Debe entenderse como un programa aberto: a estados de maior enerxía, menor imposición de usos ou actividades (a súa cotidianidade e modo de xestión acabará de concretalos).

Estado sólido

Require usos de permanencia. Recursos espaciais e humanos constantes. Polo menos inicialmente, o referente institucional, debe ser o garante do modelo de equipamento consensuado, e non exercer a dirección das instalacións desde unha perspectiva paternalista. O traballo cotián da Concellería de Mocidade garantiría a presenza da administración sen que o seu papel signifique unha posición de poder sobre os usos e xestión dos espazos:

- Sala de traballo para postos permanentes (inicialmente, Concellería de Mocidade).
- Sala de reunións/ asembleas.
- Espazos de interacción entre o equipo xestor/ dinamizador do recinto e os usuarios e usuarias deste (inicialmente, punto de información xuvenil, sala de atención individual, recepción e redirección de intereses/necesidades cara a recursos externos).

Estado líquido

Require usos compartidos e negociables. Recursos espaciais e materiais concretos, pero modulables baixo demanda; e espazos, momentos ou dispositivos de negociación de consenso e disenso. Do propio funcionamento desprenderase unha certa programación de actividades e reserva de espazos, sempre baixo a premisa de “facer sitio” a usos espontáneos, non programados. Pártese das necesidades detectadas (e non resoltas por outros recursos municipais) provenientes de colectivos vinculados a deportes urbanos:

- Espazos programables de gran formato (actividade cotiá e posibilidade de subdividir os espazos para xestionar incompatibilidades ou simultaneidades).
- Espazos programables de formato mediano (actividade cotiá en espazos/obradoiros).
- Espazos exteriores programables (acontecementos cotiáns ou extraordinarios).
- Espazos e instalacións que dean soporte ás actividades programadas.

Estado gasoso

Xérase a partir do uso discrecional de espazos non regulados. Pódense entender como todos os recursos existentes que non se asocien aos estados sólido e líquido. Os seus usos dependen de xeito directo das persoas usuarias, aínda que os recursos dos que se dote a estes espazos non regulados si que condicionarán as súas posibilidades e actividades.

- Espazo de encontro comunitario (actividade non programada, zona de estar equipada).
- Espazos non programados de gran formato (actividade non programada, con elementos organizativos do espazo para distribuír actividades simultáneas).
- Espazo exteriores non programados (actividade non programada, con posibilidades de reubicación espontáneas para distribuír actividades simultáneas).
- Espazos e instalacións que dean soporte a intereses diversos e variables.

Para rematar, os estados intermedios, son os que se asocian á xeración de novos proxectos a partir da interacción colectiva e a resonancia de intereses. A diversidade de persoas usuarias e de actividades en lugares con dispoñibilidade de recursos (e que ademais posibilitan e fomentan a auto- aprendizaxe e o emprendemento), xeran as condicións suficientes para que xurdan usos e espazos novos, non previstos:

- Espazos intermedios cubertos (actividade espontánea, zona de estar equipada).
- Espazos intermedios exteriores (actividade espontánea, lugar de encontro).
- Futuros espazos (recompilación de recursos espaciais “incorporables”).
- Percorridos de enlace (usos que se estenden máis aló do recinto, que xeran vínculos comunitarios e iniciativas imprevistas).

Proposta de distribución

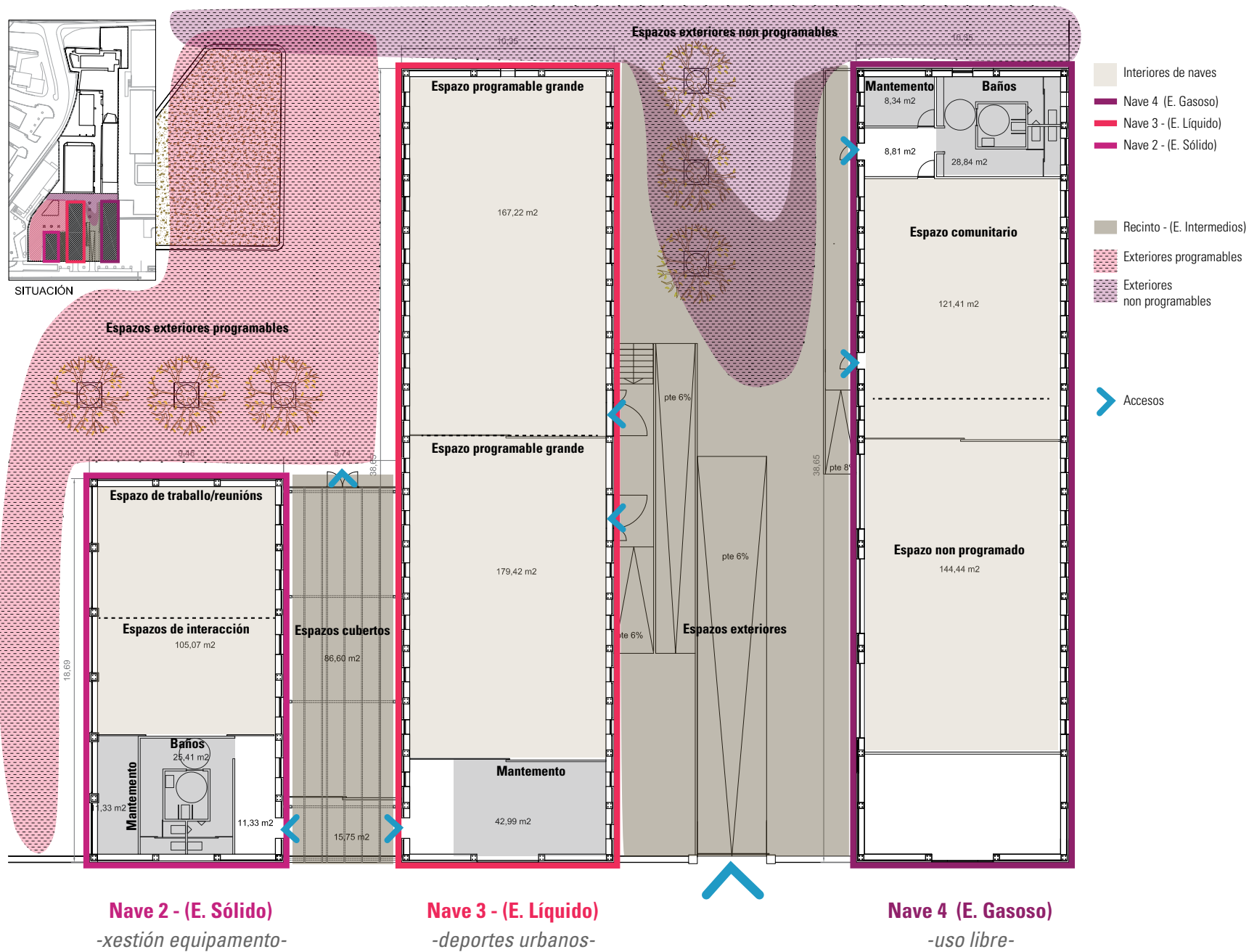
A proposta parte da táboa do programa de usos vinculado á nova conceptualización e caracterización das Naves do Metrosidero e a súa contorna. Realízase o reparto e distribución do “contido” proposto no apartado anterior nos distintos espazos “contedores” cos que contará o recinto tralas obras de rehabilitación.

A diferenza entre a proposta de distribución das actuais obras de rehabilitación e a xurdida neste Proxecto ampliado de usos e mecánicas de xestión, requirirá unhas accións sobre o espazo, a súa compartimentación e equipación, e sobre os recursos derivados do modelo de xestión proposto. As ditas accións, xunto as decisións pormenorizadas requiridas para a súa completa definición, non son obxecto deste documento. Así, a variabilidade nas indicacións de superficies de cada espazo do programa de usos permite unha certa folgura na definición espacial específica de cada estancia e, polo tanto, da equipación destas.

O esquema gráfico da proposta de distribución apunta a caracterización de cada nave segundo os “xeitos de estar” que permiten, e enumera e verifica a asignación programática en cada zona, tanto si se trata de espazos de uso específico como de uso variable.

Cadro de superficies			
Proposta de distribución			
Nave 4 (E. Gasoso)	Nave 3 - (E. Líquido)	Nave 2 - (E. Sólido)	Recinto (E. Interm.)
Esp. comunitario 50-100 m ² Esp. non program. 230-260 m ² Baños 20-30 m ² Circulacións 10-15 m ² Mantemento 10-15 m ²	Esp. prog. grandes 160-340 m ² Esp. prog. medianos 60-90 m ² Circulacións 10-15 m ² Mantemento 20-40 m ²	Esp. de traballo 40-50 m ² Esp. de reunións 15-25 m ² Esp. de interacción 40-50 m ² Baños 20-30 m ² Circulacións 10-15 m ² Mantemento 10-15 m ²	Esp. cobertos 70-90 m ² Esp. exteriores 500-600 m ² Esp. programab. 700-800 m ² Esp. non program. 400-600 m ² Mantemento 10-15 m ²
Útil estado gasoso: 250-370 m ²	Útil estado líquido: 350-735 m ²	Útil estado sólido: 135-185 m ²	Estado interm.: 1680-2105 m ²
TOTAL SUPERFICIE ÚTIL 859,64 m²			
Construída N4: 395,37 m ²	Construída N3: 395,37 m ²	Construída N2: 166,00 m ²	Construída: 104,35 m ²
TOTAL SUPERFICIE CONSTRUÍDA 1.061,09 m²			
TOTAL SUPERFICIE EXTERIOR 1.300,00 m²			

En azul, superficies estimadas.

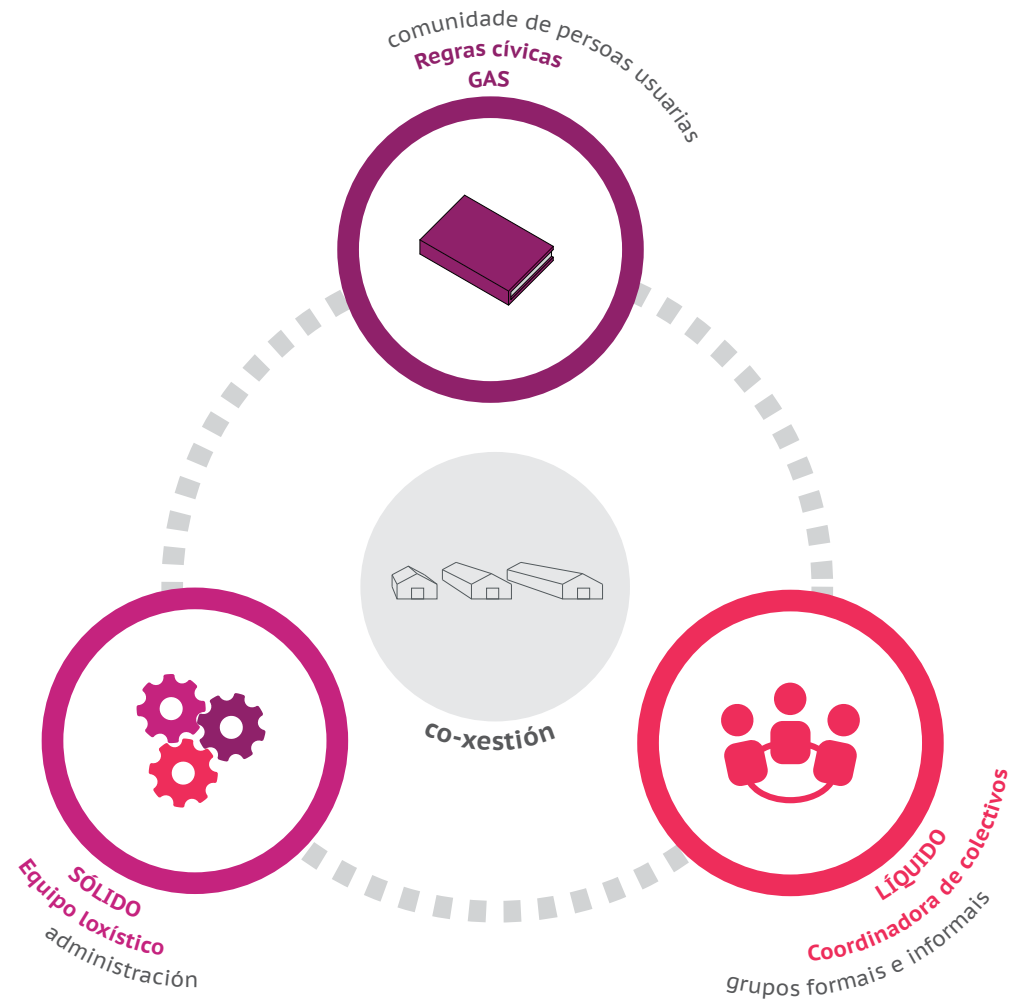

Proposta de xestión

A proposta que se desenvolve neste apartado parte das reflexións realizadas durante os encontros participativos, animadas pola vontade técnica e política de traballar novos modelos de xestión. Durante o transcurso do presente traballo expuxéronse, avaliáronse e reformuláronse diferentes modelos de xestión, quedando a proposta resultante como a solución de consenso que incorpora as diferentes vontades e perspectivas (tanto técnicas como cidadás) expostas durante os encontros participativos e as xuntanzas cos centros educativos.

Estrutura de xestión

Segundo os xeitos de estar descritas anteriormente, a estrutura de xestión mantén o estado sólido, o líquido e o gasoso. Fundaméntanse na vontade de facilitar un espazo de coxestión e corresponsabilidade entre a administración, as entidades e as persoas usuarias, pero asumindo o seu carácter experimental e progresivo. É dicir, que a medida que as Naves do Metrosidero vaian incorporando actividades, a medida que as persoas usuarias vaian apropiándose dos espazos e establecendo condutas relacionais, as estruturas de xestión irán evolucionado. É esperable e desexable pois, que o papel inicial da administración como referente deste equipamento se vaia diluíndo en favor dun maior protagonismo das persoas mozas usuarias, e chegar a recoñecer conxuntamente unha asemblea de coxestión.

Estado sólido

Asóciase á xestión técnica das naves do Metrosidero. Formaríao un equipo de persoas encargadas do funcionamento básico do equipamento, que sexa ao mesmo tempo o garante da función pública das súas instalacións e as súas actividades.

Forma: equipo loxístico
(ou, a longo prazo, asemblea recoñecida)

Axentes: administración
(ou, a longo prazo, administración, entidades e persoas usuarias)

Funcións: mantemento, apertura e peche das instalacións; punto de información xuvenil; comunicación e difusión de recursos do centro; comunicación e coordinación coa rede de recursos da cidade.

Estado líquido

Correspóndese coa xestión programática e comunitaria das naves do Metrosidero. Xorde da necesidade auto-organizativa das actividades ou usos que se vaian desenvolvendo nas instalacións, e pode adquirir maior complexidade e responsabilidades a medio e longo prazo. Inicialmente establécese para as entidades e usos vinculados a deportes urbanos (parkour, skate, scooter, roller e escalada).

Forma: coordinadora de entidades
(ou, a medio prazo, asemblea recoñecida).

Axentes: entidades
(ou, a medio prazo, entidades e persoas usuarias).

Funcións: coordinación para o uso ordinario das instalacións, compatibilidade de horarios e actividades dos espazos; organización e comunicación en eventos extraordinarios.

Estado gasoso

Representa a esencia da vontade do proxecto participativo: un lugar de encontro espontáneo, un espazo público de uso libre e gratuíto. É importante que as naves do Metrosidero manteñan permanentemente espazos ou recursos desta natureza, sen programación prefigurada, pero con valores éticos e igualitarios, que garantan as liberdades individuais e que posibiliten as relacións sociais e os proxectos comunitarios.

Forma: regras cívicas.

Axentes: comunidade de persoas usuarias.

Funcións: garantías de uso libre, igualitario e respectuoso.

Posta en funcionamento

Pártese da concepción dun espazo de dominio público destinado a uso común xeral, e como tal, a administración debe garantir dita condición ante a cidadanía. Non obstante, xa desde a súa posta en funcionamento, a corresponsabilidade entre administración e persoas usuarias asúmese como valor primordial.

Inicialmente, a administración proporcionará os recursos para a xestión técnica (asociada ao estado sólido), facilitará a coordinación entre entidades (asociada ao estado líquido), e posibilitará a creación das regras cívicas (asociadas ao estado gasoso).

A xestión técnica ou loxística (mantemento, seguridade, dereitos de uso do espazo...), ao comezo asúmea completamente o Concello da Coruña. Este tipo de xestión, sexa ou non decidido colaborativamente, será executado pola administración. Para a coordinación entre entidades e a definición das regras cívicas, a actitude da administración pódese orientar dos seguintes modos:

- Liderar/controlar
- Interactuar/promover/dinamizar
- Pasar desapercibida/observar/garantir

No marco dun espazo de corresponsabilidade, a administración asume o papel intermedio: interactuar, promover e observar, coa tendencia a pasar desapercibida, observar e garantir. Nesta tendencia, o primeiro empuxe consistirá na definición participativa das normas cívicas de usos e convivencia, para empezar a tecer unha comunidade ao redor das naves do Metrosidero.

Xestión evolutiva

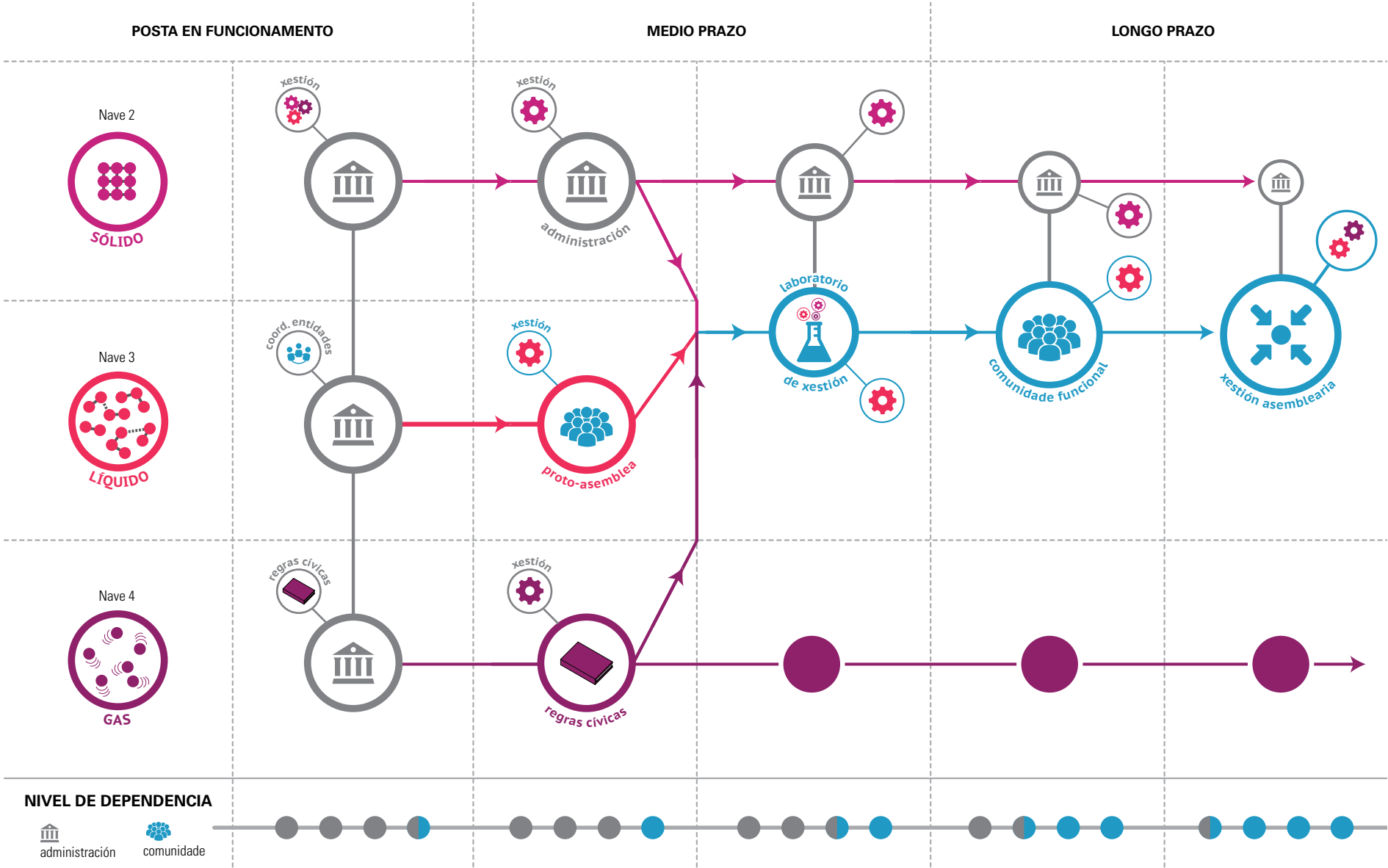
O estado sólido, a xestión técnica, confórmao o equipo de referencia no equipamento. Ademais das tarefas loxísticas, mantén a base de datos de entidades e persoas usuarias. Detecta e favorece a actividade dos grupos de xestión doutros estados (líquido e gasoso), e representa á administración nos distintos mecanismos de xestión. Encárganse por unha banda da supervisión das normas definidas pola comunidade, e por outra de garantir que aquelas cousas que se decidan se leven a cabo tendo en conta os diferentes intereses presentes no espazo. Todo isto nunha clara tendencia e vontade de pasar de ser promotoras a observadoras.

O grupo de entidades e persoas que participaron no presente proceso de traballo adquiriu unha boa inercia conxunta en torno a obxectivos comúns. A súa vinculación participativa activa é moi valiosa, e constitúen unha “proto-aseblea” capacitada para xestionar o uso ordinario da nave de deportes urbanos. Ademais, co adecuado apoio ou facilitación do equipo de referencia, poden acompañar a definición das regras cívicas e ser a base das primeiras iniciativas de xestión programática e comunitaria. Coas regras cívicas, poderanse iniciar as experiencias de xestión do espazo con maiores garantías, ao ser co-deseñadas coa rede implicada.

Este grupo inicial que define as normas (ampliado con novas ou potenciais entidades e persoas usuarias) xa expresa o seu interese en xerar un laboratorio de xestión. Pode iniciar experiencias de co-deseño da programación do equipamento, das súas actividades e proxectos, aínda que inicialmente se asuma que o Concello impulse, promova e se encargue da realización efectiva desa programación.

Destas experiencias, tanto no que se refire a rede de persoas e entidades implicadas, como á súa propia capacitación, xa se recoñece un grupo sólido de traballo de programación, unha “comunidade funcional”, que non só co-deseña a programación, senón que tamén a co-xestiona. Aquí o papel do Concello deriva cara á dinamización do espazo e o establecemento das garantías para que as decisións se leven a cabo, aínda que non sexa responsable directo diso.

Para rematar, co proceso de aprendizaxe que xeren estas experiencias, xa se pode formular o recoñecemento dunha asemblea, e empezar unha experiencia de xestión asemblearia. Aquí xa é a comunidade a que define intereses, actividades, programación e establece as relacións necesarias co Concello de xeito autónomo para asegurar a consecución dos seus fins. A administración sitúase nun papel moito máis diluído, de observación e garantía.

Conclusións

Recompilando todo o exposto no presente capítulo, concluímos que as novas Naves do Metrosidero serán un lugar de encontro da mocidade coruñesa, un lugar referente onde as persoas mozas poden simplemente estar, pasar o tempo, realizar as actividades que non teñen un espazo habilitado ou lexitimado na rúa, no barrio ou na cidade, coa vocación (pero non a obriga) de transformalas en proxecto propio, colectivo ou comunitario, e que poidan despregalo incluso máis aló do propio recinto das naves.

En función dos vínculos que se creen entre as persoas usuarias, do seu “xeito de estar”, o equipamento terá un xeito distinto de funcionar. Así, caracterízase cada una das naves mediante un xeito de estar:

A nave 2, o estado sólido, é a nave que contén os espazos e as funcións dedicadas á xestión do equipamento. Albergará as funcións de xestión loxística e organizativa, que asume o Concello e que contén o Punto de Información Xuvenil. Posteriormente, as funcións poderaas asumir unha eventual asemblea de co-xestión recoñecida, que estea formada polo Concello e por persoas usuarias.

A nave 3, o estado líquido, contén os grandes espazos programables dedicados a actividades ou usos planificados e axendados. A programación das actividades consensúase e acórdase por parte das entidades ou persoas usuarias do equipamento. Inicialmente, prevense usos de deportes urbanos, especificamente parkour, skate, scooter, roller e escalada, cunha distribución de espazos acordada durante o presente proceso coas entidades participantes.

A nave 4, o estado gasoso, é a nave que alberga espazos sen programación, de uso libre, onde as actividades que se fan non se someten a un calendario organizativo dado, senón que nacen do uso espontáneo de cada momento. A xestión dos seus espazos atende simplemente a unhas mínimas regras cívicas que se acordarán durante a posta en funcionamento do equipamento.

Esta caracterización dos distintos espazos das Naves do Metrosidero pretende promover a liberdade de uso e ao mesmo tempo facilitar a experimentación organizativa das persoas mozas que o frecuenten. Que sintan que poden facer ou estar nas súas naves, nos espazos que as rodean, ou no barrio que as acollen. Que se apropien do lugar para aproveitar un dos principais valores identificados pola mocidade durante o proceso participativo: máis aló das paredes das naves do Metrosidero, hai un espazo público, un lugar de conexión entre Cidade Vella e o paseo Marítimo, un parque que mira cara ao mar, con capacidade para dinamizar a vida cotiá dos barrios que o rodean. A rehabilitación ou incorporación progresiva dos espazos adxacentes ás naves do Metrosidero nas seguintes fases á posta en funcionamento do equipamento xuvenil, enténdese como unha gran oportunidade comunitaria.

Informe adicional: a co-xestión das naves

Consideracións previas.....	45
Modelo de xestión.....	47
Xestión evolutiva.....	48
Conclusións e recomendacións	50

Consideracións previas

En primeiro lugar convén asumir con claridade o carácter experimental do tipo de xestión que se proporá. Establécense uns niveis, estruturas e grupos de xestión que, ata agora, non teñen un número extenso de exemplos sobre a súa aplicación, aínda que a gran maioría das experiencias que se saen dos sistemas clásicos de xestión si teñen en común que adoitan ser exitosas.

Estes sistemas híbridos, que suman conceptos clásicos da autoxestión, unidos á seguridade xurídica dunha administración como garante de dereitos, teñen a capacidade de atraer e facilitar a interacción entre os diferentes axentes interesados no espazo concreto, xa que esta hibridación dáse tamén na forma en que se define a actividade do espazo, unindo o espontáneo e o programado e dotando a todo o sistema dunha flexibilidade necesaria para o xogo entre os diferentes axentes.

Esta forma de xerar relación entre os diferentes axentes é necesaria para fortalecer as redes de persoas e entidades, potenciar a súa colaboración, capacitar as súas formas de traballo e dar formación para proporcionarlles autonomía e que poidan ser un axente activo na xestión e non só un axente subsidiario.

Este último aspecto é moi importante no contexto socio- económico actual cando falamos de equipamento público, xa que é necesario que estes espazos teñan un carácter comunitario, no que a administración garante o uso, pero non é o 100% do sistema de xestión, o cal reduce custos e xera equipamentos máis eficientes ao estar máis próximos aos intereses das persoas interesadas.

É moi importante que definamos ben o contexto global dun espazo como as Naves do Metrosidero, no que hai unha vinculación de primeira orde co espazo público (Parque do Metrosidero e escala de barrio e cidade). Conceptos como “dereito á cidade”, “habitar”, “apropiación”, “placemaking” e tantos outros, servirán para vincular a actuación na cidade coa mellora da calidade de vida e a xustiza social. Débese ter en conta que unha rede adecuada de equipamentos e espazos públicos dan acceso ao que podemos chamar unha “renda indirecta” urbana, á que todas as persoas poden acceder con independencia do seu nivel económico, democratizando así o acceso aos servizos. Se isto se fai ademais, mediante unha potenciación da rede cidadá de entidades e persoas xérase unha estrutura que incrementa os niveis de acceso a esta “renda indirecta”.

Debido ao carácter experimental que comentamos, queremos que se entenda a importancia de xerar espazos de relacións nos que dar cabida a estas prácticas de xestión, e ao debate e a formación ligadas a esas prácticas. Estes espazos “laboratorio” permítenos aprender e establecer un catálogo de boas prácticas que logo se pode exportar a outras experiencias, para iso é moi importante que exista unha sistematización clara do relato e a información que se produce para que poida ser, posteriormente, analizada, avaliada e se tomen as decisións en consecuencia.

Esta flexibilidade na xestión da que vimos falando combínase coa necesidade de fluidez nas actividades que se propoñen, encaixando nos “xeitos de estar” nas Naves do Metrosidero que se describiron na caracterización do equipamento: os estados sólido, líquido e gasoso.

Estes estados polos que pode pasar a xestión e uso do espazo son importantes, pero teñen que definirse tamén as relacións coa comunidade que os poida traballar xa que os enfoques serán diferentes dependendo do momento e madurez desa rede de entidades e persoas usuarias. Neste sentido podemos atoparnos con:

Comunidade inexistente: aínda existindo un grupo promotor, social ou administrativo, dunha iniciativa, pode non haber unha rede activa que dea soporte e acompañe dita iniciativa. Neste caso hai que traballar moito desde ese grupo promotor (neste caso, o Concello) nas aproximacións a persoas e entidades, recoñecendo o seu papel e traballando a súa implicación.

Comunidade latente: neste caso o grupo existe, hai contacto co grupo promotor e a iniciativa é coñecida, pero non hai identificación coa mesma. Neste caso debe ser o grupo promotor quen impulse a iniciativa, quen convoque á comunidade, a potencie e facilite a súa ampliación, para darlle cotas de autonomía de xeito progresivo.

Comunidade funcional: a rede identifícase coa iniciativa e pode realizar accións, pero cunha coordinación e dinamización externa. Este é un tipo de comunidade complexa, en proceso de capacitación, e na que pode haber diferenzas notables entre os distintos axentes. Aquí é moi importante o recoñecemento das accións que a comunidade realiza pero tamén o velar por unha transferencia de coñecemento e información que iguale as capacidades de todos os seus membros e consiga que ninguén monopolice as decisións.

Comunidade dinámica: é unha comunidade autónoma e flexible, coordínase con facilidade e avalía a súa actividade para corrixir erros, a información e decisións están ben distribuídas. Pode traballar de xeito horizontal, con ou sen a administración ou outras entidades implicadas, e pódense dar sinerxías e proxectos inesperados.

Observouse que estas diferentes comunidades conlevan unha evolución e que, dependendo de onde se atopa a comunidade, pódese referir a uns ou outros estados de xestión e usos. É importante ser consciente da comunidade coa que se traballa para non entrar en procesos de fracaso e frustración constante, axustando as expectativas ás súas características.

Modelo de xestión

No modelo de xestión que propoñemos o concepto crave é o da co-responsabilidade. Ao ser un equipamento público debe ser a administración quen garanta as relacións dos axentes que se implican na xestión e o uso do espazo. Non estamos ante un proxecto de autoxestión nin unha concesión, senón que se debe poñer en valor o público e a súa capacidade e obriga de integrar posicións diversas: respéctase a concepción de espazo de dominio público destinado ao uso común xeral.

Deste xeito, sendo a administración a titular do espazo, existen certas decisións de seguridade, limpeza, mantemento, reparacións... que aínda que se poden decidir colaborativamente, deberán ser executadas pola administración.

Dito isto, a actitude da administración pódese ler dos seguintes xeitos:

- Liderar/controlar
- Interactuar/Promover/dinamizar
- Pasar desapercibida/observar/garantir

No marco dun espazo de co-responsabilidade, a administración non debería tender a liderar e controlar o proceso. O seu papel, en relación co estado sólido e o tipo de comunidade que expuxemos anteriormente, debe moverse entre promover e observar, interactuar, dinamizar e garantir, evolucionando na medida que o faga a comunidade de usuarios e usuarias cara un papel que pase desapercibido.

Hai un nivel de xestión “loxística” puramente administrativa que encaixaría no concepto de co-xestión, e que se centra nestes temas de responsabilidade do titular do espazo (mantemento, seguridade, dereitos de uso do espazo...).

Nos outros niveis de xestión, debe de definirse o modelo aplicable, entre a co-xestión (aquela en a que a administración abre a xestión para que sexa compartida con persoas usuarias e entidades sociais) e a xestión comunitaria (aquela na que son as entidades e persoas usuarias as que levan o peso da xestión, exercendo a administración un simple papel de observadora), e que terán que ver con usos, actividades, proxectos, pedagogía do espazo, accións, difusión, comunicación...

O papel no que a comunidade pode ir tomando máis protagonismo será en todo o relativo ás actividades programadas que poida acoller o parque. O seu protagonismo será maior a medida que a comunidade se vaia fortalecendo e capacitando ata poder definir espazos de decisión comunitaria no futuro, pasando por espazos de participación e co-decisión iniciais impulsados, en maior ou menor medida, pola administración.

Na posta en funcionamento das Naves do Metrosidero, a base que debe garantir a administración é todo aquilo relativo a horarios de utilización e á definición, participativa, dunhas normas cívicas de usos e convivencia. O proceso para redactar estas normas pode constituír o empuxe inicial para empezar a tecer unha comunidade ao redor do parque do Metrosidero.

Xestión evolutiva

No estado sólido, as persoas referentes nas Naves do Metrosidero, deben asumir un primeiro nivel de xestión, a xestión técnica, vinculado ao comezo, necesariamente, ao Concello da Coruña. Esta xestión técnica debe ser capaz de encaixar as especificidades de cada espazo, levar a cabo as tarefas vinculadas ao mantemento, representar á propia administración no resto de niveis de xestión, manter a base de datos de entidades e persoas implicadas, favorecer a actividade dos grupos de xestión doutros niveis e encaixar as tarefas máis administrativas relacionadas coa difusión, reserva de espazos, xestión de eventos...

Este sería o equipo de referencia do equipamento, aquel ao que se dirixiría a xente implicada ou con interese de implicarse nos distintos niveis de xestión, e se encargarían por unha banda da supervisión das normas definidas pola comunidade, e por outra de garantir que aquelas cousas que se decidan se leven a cabo tendo en conta os diferentes intereses presentes no espazo.

Todo isto nun claro ciclo evolutivo como o que comentamos, no que pasarían de ser promotores a ser observadores.

É importante que o grupo de entidades e persoas interesadas nos usos e na xestión das Naves do Metrosidero, adquira unha inercia conxunta suficiente en torno a uns obxectivos comúns. A súa vinculación participativa activa será moi valiosa, e debería manterse ata a posta en funcionamento do equipamento, nunha "proto-assembly" que definiría o traballo previo a realizar para preparar a apertura con éxito dos espazos (por exemplo, acordar os criterios ou redactar as Normas de Convivencia e Uso dos espazos).

Xestión técnica	Comunidade inexistente	Comunidade latente	Comunidade dinámica	Comunidade funcional

Neste segundo nivel de xestión, o papel do Concello é clave, xa que será o xerme desde o que comezar a crear unha comunidade real ao redor das Naves do Metrosidero. O Concello debe deseñar a mostra (ampliando a do proceso participativo ao que fai referencia o presente documento), realizar os contactos, definir as convocatorias e os contidos a tratar, xa que partimos da hipótese de que ao comezo a comunidade será unha das que denominamos “comunidade inexistente” ou “comunidade latente”.

Unha vez definidas as normas, poderase iniciar a xestión do espazo con maiores garantías, ao ser co-deseñadas coa rede implicada.

Este grupo inicial que defina as normas xa expresa o seu interese en xerar un laboratorio de xestión e afianza a evolución cara a unha “comunidade dinámica”. Pode ser o grupo a partir do cal iniciar experiencias de co-deseño da programación do equipamento, as súas actividades e proxectos, aínda que inicialmente se asuma que o Concello impulse, promova e se encargue da realización efectiva desa programación, xa que non se trata aínda dunha comunidade estable e consolidada.

Destas experiencias, tanto no que se refire á rede de persoas e entidades implicadas, como á súa propia capacitación, debemos aspirar ao terceiro nivel de

xestión (mixto), onde xa poida recoñecerse un grupo sólido de traballo de programación, unha “comunidade funcional”, que non só co-deseña a programación, senón que tamén a co-xestiona. Aquí o papel do Concello deriva cara á dinamización do espazo e o establecemento das garantías para que as decisións se leven a cabo, aínda que non sexa responsable directo diso. A referencia do grupo sería unha “comunidade funcional”.

Para rematar, co proceso de aprendizaxe que xeren estes grupos de traballo e cunha comunidade dinámica creada contorna ao proceso e ao proxecto, xa se pode suscitar o recoñecemento dunha asemblea, e comezar unha experiencia de xestión asemblearia. Aquí xa é a comunidade a que define intereses, actividades, programación e establece as relacións necesarias co Concello de xeito autónomo para asegurar a consecución dos seus fins. A administración debe entón asumir un papel moito máis diluído, de observación e garantía.

Conclusións e recomendacións

Estamos ante unha proposta de xestión innovadora, un sistema experimental do que se poderá aprender en función do sistema de avaliación que se leve a cabo.

O equipo encargado do primeiro nivel de xestión, a xestión técnica, debe manter unha perspectiva aberta e participativa, na que defina indicadores e contidos das memorias a elaborar que apoien o relato, a avaliación e a consecuente toma de decisións. Debe ser un equipo moi próximo ao equipamento e ás súas persoas usuarias máis que un equipo de xestores administrativos dos espazos.

Outro aspecto importante é o relacionado coa rede de axentes implicada no sistema de xestión. Ao ser unha comunidade que combinará persoas a título individual, entidades da mocidade, entidades para a mocidade, ata poida que representantes doutros equipamentos, parécenos fundamental que exista unha persoa encargada de manter actualizadas as bases de datos e de traballar as relacións con entidades, persoas, equipamentos.. de xeito pro-activo. Esta persoa será a referente á hora de convocar, difundir ou facer contactos, e o seu papel será moi importante tanto nos momentos iniciais do proxecto (cando a comunidade aínda non está cohesionada), como nas seguintes fases (para manter a coherencia do relato e a aprendizaxe que se xere).

A partir da “proto-assembly”, será máis sinxelo iniciar o sistema de xestión evolutiva descrito, que pode axustarse segundo a comunidade e o número de persoas usuarias e así se irán poñendo en marcha ferramentas máis específicas. É recomendable que se activen os niveis de xestión descritos de xeito progresivo, e que o fagan de xeito práctico mediante proxectos concretos. Por exemplo, durante o desenvolvemento dunha actividade programada, pode xurdir un grupo que a poida xestionar (da propia xente que realice a actividade). A partir desta práctica, dito grupo pode ir complementando con capacitación directa en vistas ao sistema progresivo de xestión do equipamento que se propón. É importante resaltar que esta capacitación debe ser dual: para os axentes sociais que van asumindo cotas de xestión, e para o Concello que debe ir renunciando ás súas propias cotas.

Desta innovadora proposta de xestión social, xorde unha oportunidade de aprendizaxe certamente relevante. É importante pois construír un relato claro, que permita transferir o coñecemento que se xere; pero tamén é importante facer incidencia sobre as ferramentas que permitan mostrar as experiencias. Isto pode tomar forma de escola ou laboratorio de xestión social, ou vincularse a recursos municipais que o poidan expoñer (por exemplo, á “Escola de

Participación”, ou o “Laboratorio de Innovación Cidadá, COLAB”). Un espazo que, con certa regularidade, poida expoñer o traballo que se realiza, as dificultades que se suscitan e como se superan, a evolución do sistema de xestión,... Pode realizarse mediante xornadas, charlas ou exposicións, nos espazos do equipamento ou fóra deles, facendo un traballo pedagóxico que poida atraer a máis persoas usuarias e entidades interesadas. Este espazo pode fomentar as relacións con outras experiencias máis aló da Coruña, propiciar intercambios, estancias ou residencias, e facer que o coñecemento acumulado vaia crescendo e mellorando.